

Vztah mladých lidí k manželství

/Předběžný projekt/

Vymezení předmětu a cíle výzkumu

Jedním z průvodních jevů dnešní společnosti je snižování počtu uzavřených sňatků. Cílem výzkumu je zjistit důvody, proč současná generace přicházející do produktivního věku vstupuje méně do manželství, než bylo dříve obvyklé. Zda se jedná pouze o odklad uzavření manželství na pozdější dobu nebo zda jde o popírání instituce manželství jako takové. Výzkum si rovněž klade za cíl zjistit, zda společnost považuje za vhodné, aby stát podporoval mladé lidi ke vstupu do manželství různými výhodami.

Identifikace výzkumného problému

Základním sociálním problémem je vztah mladých lidí k uzavírání manželství.

Základní výzkumná otázka

Má dnešní mladá generace zájem uzavírat manželství?

Odvozené výzkumné otázky

Došlo vzhledem k novým možnostem /např. studium, cestování, kariéra/ k odsunutí uzavírání manželství nebo již začíná být manželství považováno za přežitek?

Měl by stát podporovat uzavírání manželství /pokud ano, jakými nástroji/?

Souvisí s nižším počtem uzavřených manželství klesající porodnost?

Kontext výzkumu

Pro mladé Čechy už rodina není takovou samozřejmostí, jak tomu bylo v minulosti. Před listopadem 1989 se ženy vdávaly průměrně ve 21 letech a o rok později měly dítě. Mužům bylo při sňatku necelých 24 let. Každé 3. manželství končilo rozvodem, a to nejpozději do 3 let po svatbě. Před 20. narozeninami se téměř 20 % stihlo vdát a povít dítě a Československo patřilo k zemím s nejvyšším počtem matek v Evropě. Dnes je ženám při svatbě 27 a mužům přes 30.

Dnes žije 15% mužů a 12% žen do 30 let s partnerem ve svobodném svazku. V roce 2000 se v ČR narodilo 22% dětí mimo manželství.

Trvalým problémem je podle sociologů také rozvodovost, neboť přes 40% manželství skončí u soudu a míra rozvodovosti už dokonce překročila předlistopadovou míru. Osamělých rodičů je v současnosti o 1/3 více než před 12 lety.

Na otázku, proč od revoluce kontinuálně klesá počet sňatků, klesá porodnost, není podle sociologů a demografů jednoznačná odpověď. Velký podíl na změně chování mladých Čechů má fakt, že lidé musí více investovat do vzdělání, využívají možnosti cestování, budují kariéru. Česká společnost je dále k životu ve svobodných svazcích tolerantní, tato forma soužití se pomalu stává stejně jako v západní Evropě samozřejmostí. Rozdíl nastává v otázce výchovy dětí. S tvrzením „pokud lidé chtějí mít děti, tak by měli uzavřít manželství“ souhlasí podle sociologů 63% mladých lidí.

Operacionalizace: vztah mladí lidé a manželství

Pod pojmem *mladí lidé* máme na mysli věkovou skupinu mezi 18 a 35 lety. Pojem *manželství* (marriage) je právní vztah zavazující muže a ženu ke společnému životu. V moderní západní společnosti je povolena monogamie, ovšem s vyšší mírou tolerance k rozvodu a uzavření nového manželství.

Indikátory:

- Faktory, které přispívají k relativně vyšší nestabilitě manželství v současné době. Např. vysoká sociální mobilita, emancipace žen, ztráta vlivu velké rodiny na manželský pár, omyl při volbě partnera, tolerance rozvodů ze strany společnosti - to nejsou indikátory, ale dimenze
-
- Procentuální vyjádření párů žijících v nesezdaných soužitích (dříve zvaných konkubinátech)
- Hodnotový žebříček jednotlivců - to není indikátor, ale dimenze

Přání vstoupit do manželství samo o sobě nestačí a je zřejmé, že k tomu musejí být splněny ještě další zcela určité objektivní podmínky. Právě podmínky pro uzavření sňatku a jejich naplnění (či

nesplnění) napovídají o povaze dnešního odkládání sňatků. Jedná se o:

1. Ekonomické podmínky (ekonomická samostatnost, výdělečná činnost, dostatečný finanční příjem, samostatné bydlení)
2. Podpora druhých (podpora ze strany rodičů a státu)
3. Splnění „formálních“ náležitostí (dovršení plnoletosti, ukončené vzdělání)
4. Silný partnerský vztah (dostatečně dlouhá známost s partnerem, ověřená schopnost společného života se společným bydlením a hospodařením před sňatkem)

- Preference způsobu života: bez stálého partnera, nesezdané soužití na zkoušku, sňatek-manželství.

Mladí lidé si vytvářejí nový ideál partnerského vztahu nejprve spolu žijí a sňatek uzavřou až později. Impulsem ke vstupu do manželství je často těhotenství ženy nebo alespoň rozhodnutí mít dítě.

- Náboženské vyznání

Význam a použitelnost výzkumu:

Zodpovězení výzkumné otázky může být podnětem pro úpravu a nové prvky v sociální politice, ale i jiných oblastech působnosti státu /daňové a jiné ekonomické nástroje, možnosti studia apod./

Zkoumaná populace:

Výzkum bude omezen na populaci ve věku od 18 do 35 let, stejný poměr mužů a žen.

Strategie výzkumu a použitá technika sběru dat:

Bude použito dotazníkového šetření s otevřenými i uzavřenými odpověďmi.

Počet respondentů: 2000

Respondenti budou vybráni náhodným výběrem, snahou je do šetření zahrnout mladé lidi z různých sociálních skupin, z různých oblastí ČR a také s různou úrovní ukončeného vzdělání.

Literatura:

Fialová, L. 2000. "Představy mladých lidí o manželství". Praha: Sociologické nakladatelství.

- Provazník, D. 1989. "Aktuálne problémy sociologie rodiny". Bratislava: Veda.
- Crabb, L. 1994. "Manželství je vztah". Praha: Návrat domů.
- Mlčák, Z. 1996. "Vybrané kapitoly z psychologie manželství a rodiny". Ostrava: Ostravská univerzita.
- Kayser, K. 1988. "Marriage and the family: studying close relationships". New York: Harper and Row.
- Landis, Paul. H. 1954. "Your dating days: looking forward to happy marriage". New York: Mc.Graw-Hill.
- Hendry, Leo B. 1996. "Young people's leisure and lifestyles". London: Routledge.
- Večerník, J. 1998. "Zpráva o vývoji české společnosti 1989. Praha: Academia.
- De Kingly, F. 2003. "Sociologie současné rodiny". Praha: Portál.
- Matoušek, O. 2003. "Rodina jako instituce a vztahová síť". Praha: SLON
- Možný, I. 2002. "Sociologie rodiny". Praha: SLON
- Maříková, H. 2000. "Proměny současné české rodiny: Rodina-gender-stratifikace". Praha: SLON
- Jandourek, J. 2001. Sociologický slovník. Praha: Portál
- Katrňák, T. 2001. "Strukturální příčiny poklesu sňatečnosti a nárůstu svobodných v České republice v průběhu devadesátých let". Sociologický časopis, ročník 37, číslo 2, červen 2001, 225-239
- Králová, L. 2001. "Manželská rodina v západnej Európe a na východnom Slovensku". Sociologický časopis, ročník 37, číslo 4, prosinec 2001, 449-462
- Petrášová, L., Riebauerová M. 2004. "Snoubenci zestárli, je jim kolem třiceti". MF DNES.
- Bendová, J. 2004. "Podpora manželství a vybraných rodin". MF DNES.
- ČTK. 2004. "Mladí lidé objevují život na psí knížku". MF DNES.
- Vzor pro citaci literatury: Sociologický časopis

Jana Magerová

Jana Matinová

ok